

Let op! Vraag 11 is een stelopdracht. Reserveer daarvoor voldoende tijd.

Met de loep op Lancashire. Katoen en samenleving 1750-1850

- Lancashire was een gebied waar vóór 1750 een bloeiende huisnijverheid bestond.
- 2p 1 Noem twee kenmerken van deze huisnijverheid die het ontstaan van de Industriële Revolutie in Lancashire bevorderden.

- In de achttiende en negentiende eeuw veranderde Engeland door de enclosure-wetten.
- 3p 2 Licht dit toe. Doe dat door:
- eerst kort aan te geven wat de enclosure-wetten inhielden,
 - daarna uit te leggen waarom de enclosures positief voor de opkomende industrie waren.

Gebruik bron 1.

- De bron gaat over een technologische vernieuwing en een maatschappelijk gevolg daarvan.
- 2p 3 Noem deze vernieuwing en leg uit welk maatschappelijk gevolg hier wordt beschreven.

Gebruik bron 1.

- Het stukslaan van weefmachines is volgens sommige onderzoekers een *spontane* uitbarsting geweest, maar andere onderzoekers denken dat het ging om *georganiseerd* verzet.
- 2p 4 Maak met een gegeven uit de bron aannemelijk voor welk standpunt deze bron gebruikt kan worden.

- In de periode 1750-1850 groeide in Lancashire de vraag naar landbouwproducten.
- 4p 5 Geef daarvoor twee verklaringen en leg bij elke verklaring uit wat het verband is met de industrialisatie.

- De eerste uitvindingen in de textielnijverheid (zoals de Spinning Jenny van James Hargreaves van omstreeks 1770) konden nog gemakkelijk in de huisnijverheid worden toegepast.
- 2p 6 Noem twee kenmerken van deze vroege uitvindingen en leg daarmee uit waarom deze in de huisnijverheid konden worden toegepast.

Gebruik bron 2 en bron 3.

- In de twee krantenartikeltjes worden onderzoeken naar de doodsoorzaak van slachtoffers van de cholera-epidemie in Engeland van 1848-1849 beschreven.
- 4p 7 Leg per bron uit:
- welke oorzaak voor de dodelijke afloop van de cholera-epidemie er uit kan worden afgeleid;
 - welke maatregel van de overheid bij het bestrijden van de epidemie hieruit zou moeten volgen.

- Rond 1850 begon de textielindustrie in Lancashire enigszins achter te lopen bij het buitenland.
- 2p 8 Leg uit waardoor dit kwam.

Gebruik bron 4.

- Stel: de fotograaf van deze foto heeft als opdracht een gedenkboek over de fabriek te maken. De directie van de fabriek moet beslissen of de foto in het gedenkboek past. De technische kant van de foto (de zichtbaarheid van de personen, het contrast, de compositie, etc.) is voor hen daarbij geen argument. De foto moet bijdragen aan een positieve beeldvorming van de fabriek.
- 3p 9 Noem:
- twee redenen waarom zij deze foto geschikt zullen vinden voor opname in hun gedenkboek;
 - één reden waarom zij bang kunnen zijn dat deze foto gebruikt kan worden door iemand die kritiek op hen wil uitoefenen.

Eindexamen geschiedenis havo 2005-I

Gebruik bron 4.

Een interpretatie:

De verhouding tussen fabrikanten en arbeiders in Tilburg lijkt meer op de verhouding tussen fabrikanten en arbeiders in Bolton dan op die in Manchester.

- 4p 10 A Leg uit hoe de foto deze interpretatie ondersteunt. Doe dat door:
- de verhouding tussen fabrikanten en arbeiders in Bolton te vergelijken met die in Manchester;
 - een argument te noemen waarom de Tilburgse foto beter past bij de situatie in Bolton dan bij die in Manchester.
- B Noem een bezwaar tegen deze interpretatie van *deze* bron.

Gebruik bron 5 en 6.

De ontwikkelingen in de textielproductie tussen 1750 en 1830 in Lancashire hadden gevolgen voor het leven van vrouwen. Stel: je houdt daarover een presentatie in de klas. Je verlevendigt je verhaal met twee afbeeldingen van vrouwenarbeid, bron 5 en 6.

- 13p 11 Schrijf een presentatie en de nabespreking daarvan naar aanleiding van de twee prenten. Lees daarvoor eerst de hele opdracht.
Neem de schuingedrukte titel en de kopjes over en voer opdracht A tot met D uit.

Vrouwen in de textiel 1750-1830

A De situatie rond 1750

Bron 5 geeft een beeld van de textielproductie rond 1750.

Beschrijf:

- met deze afbeelding de rolverdeling tussen vrouwen en mannen in de textielproductie rond 1750;
- de rol van de vrouw in het gezin van een thuiswever.

B De situatie rond 1830

Bron 6 geeft een beeld van de textielproductie rond het jaar 1830.

Beschrijf:

- met deze afbeelding de rolverdeling tussen vrouwen en mannen in de textielproductie rond 1830;
- de rol van de vrouw in het gezin als zij in de fabriek werkt.

C Een aanvulling

Nu je de rol van de vrouw rond 1750 en rond 1830 hebt beschreven, kom je tot een aanvulling van je verhaal.

Geef een aanvulling waarin je de gevolgen van de beschreven ontwikkelingen voor de vrouw, zowel op het werk als in het gezin, uiteenzet. Doe dat door:

- eerst een verandering tussen 1750 en 1830 te beschrijven die je als een *verslechtering* kunt zien voor de situatie van de vrouw;
- daarna een verandering tussen 1750 en 1830 te beschrijven die je als een *verbetering* kunt zien voor de situatie van de vrouw;
- ten slotte een oordeel te geven over de veranderingen: Vind je dat de positie van de vrouw tussen 1750 en 1830 is verbeterd of verslechterd? Ondersteun je mening met een argument.

D De nabespreking

In de nabespreking van je presentatie krijg je kritiek op je keuze van de plaatjes en de aanvulling die je daarbij gegeven hebt. De leerlingen die kritiek hebben, noemen andere bronnen die beter geschikt zijn voor je doel.

Beschrijf die kritiek door:

- per prent met één argument uit te leggen waarom deze prent geen juist beeld geeft van de werkomstandigheden van vrouwen in de textielproductie;
- twee andere bronnen uit de periode 1750-1830 te noemen en per bron uit te leggen waarom die geschikter is om de gevolgen voor vrouwen van deze ontwikkelingen in Lancashire te tonen.

Let op: Deze bronnen staan niet in het bronnenboekje. Je moet zelf twee bronnen bedenken die volgens de leerlingen met kritiek geschikter zijn.

■ Dekolonisatie en koude oorlog in Vietnam

In 1945 probeerde Ho Chi Minh de macht te krijgen in heel Vietnam. Hij verwachtte daarbij steun van de Verenigde Staten in zijn strijd tegen Frankrijk.

- 2p 12 □ Leg uit waarom:
- Ho Chi Minh rekende op deze steun maar
 - de Verenigde Staten toch Frankrijk steunden.

Tijdens de conferentie van Genève in 1954 werd vastgehouden aan de containmentpolitiek.

- 3p 13 □ A Leg uit wat de containmentpolitiek inhield.
B Noem een afspraak over Vietnam die gemaakt is op de conferentie en maak daarmee de invloed van de containmentpolitiek duidelijk.

Gebruik bron 7 en 8.

Beide bronnen geven een eenzijdig standpunt weer over de landhervormingen in Noord-Vietnam in de jaren vijftig.

- 4p 14 □ Toon dit aan. Doe dat door per bron:
- met de bron aan te geven welk standpunt over de landhervormingen er in naar voren komt;
 - een verklaring te geven voor het standpunt van de schrijver.

Het beleid van de regering Diem was gericht op de bouw van versterkte dorpen.

- 4p 15 □ Noem twee gevolgen voor de Zuid-Vietnamese boeren van dit beleid en leg per gevolg uit welke last zij ondervonden van de politiek van de versterkte dorpen.

Gebruik bron 9.

President Johnson en minister van defensie McNamara hadden hetzelfde bezwaar tegen de regering van Khan. Toch laat Johnson duizend van dit soort foto's verspreiden.

- 2p 16 □ Leg uit:
- welk bezwaar zij tegen het bewind van Khan hadden en
 - waarom president Johnson deze foto toch wil gebruiken.

De volgende gebeurtenissen uit de oorlog in Vietnam staan in willekeurige volgorde:

- 1 De Noord-Vietnamezen lanceren het Tet-offensief.
- 2 Operatie Rolling Thunder gaat van start.
- 3 De Akkoorden van Parijs worden getekend.
- 4 De Tonkin-resolutie wordt in het Amerikaanse Congres aangenomen.
- 5 Het aantal militaire 'adviseurs' in Vietnam loopt op tot 10.000.
- 6 Noord- en Zuid-Vietnam worden verenigd tot één socialistisch Vietnam.
- 7 Incident in de baai van Tonkin.

- 2p 17 □ Zet de gebeurtenissen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Door de bombardementen op Vietnam werd het dagelijks leven van de boeren erg zwaar, onder andere op het terrein van:

- de voedselvoorziening,
- de huisvesting,
- de werkgelegenheid.

- 3p 18 □ Noem bij ieder onderdeel een voorbeeld van de manier waarop de bombardementen het dagelijks leven bemoeilijkten.

Eindexamen geschiedenis havo 2005-I

havovwo.nl

Gebruik bron 10, 11 en 12.

Stel: je doet een onderzoek naar het bloedbad in My Lai. Je hoofdvraag is: Wat gebeurde er op 16 maart 1968 in My Lai? Je hebt drie bronnen die een verschillend beeld geven van de gebeurtenissen. Je beoordeelt de drie bronnen op hun betrouwbaarheid voor het beantwoorden van de hoofdvraag.

- 5p **19** A Wat gebeurde er volgens de brieven van Brian Livingston (bron 10 en 12) in My Lai?
B Wat gebeurde er volgens het verslag van Jay Roberts (bron 11) in My Lai?
C Vergelijk de bronnen op hun betrouwbaarheid voor het beantwoorden van je hoofdvraag. Doe dat door:
- eerst één gemeenschappelijk argument voor de betrouwbaarheid van *alledrie* bronnen te noemen,
 - daarna een argument voor de *onbetrouwbaarheid* van bron 11 te noemen,
 - ten slotte een *tweede* argument voor de betrouwbaarheid van bron 10 en 12 te noemen.

Gebruik bron 11.

De bron die voor de hoofdvraag van je onderzoek naar My Lai onbetrouwbaar is, is wel bruikbaar voor het beantwoorden van andere onderzoeksvragen.

- 2p **20** Geef een voorbeeld van zo'n vraag.

Gebruik bron 13.

Drie beweringen:

1 Nixon geeft een eenzijdige weergave van de gebeurtenissen in San José.

2 Nixon gedraagt zich hier niet als een geloofwaardige president van de Verenigde Staten.

3 Nixon lijkt er zeker van te zijn dat de meerderheid van de Amerikanen achter de president staat.

- 6p **21** Ondersteun deze drie beweringen met de bron.

Gebruik bron 14.

Deze prent verschijnt naar aanleiding van de toekenning van de Nobelprijs voor de Vrede in 1974 aan de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Henry Kissinger.

- 2p **22** Welke mening heeft de tekenaar Willem over deze toekenning? Licht je antwoord toe met een element uit de prent.

Samen met Kissinger kreeg de Noord-Vietnamese minister Le Duc Tho de Nobelprijs voor de Vrede. Hij (en de regering van Noord-Vietnam) weigerde de prijs te aanvaarden.

- 2p **23** Noem een politieke reden voor deze weigering.

Vietnamveteranen juichten de onthulling van het Vietnam-memorial in 1982 in Washington toe.

- 2p **24** Leg uit welke mentaliteitsverandering in de Amerikaanse samenleving zij hierin zagen.